

**Kazimierz Majewski, Ludwika
Press, W. Szubert, A. Biernacki, Z.
Tabasz, T. Sarnowski, L.
Dąbrowski, T. Biniewski**

Novae, ok. Swisztow (Bułgaria)

Informator Archeologiczny : badania 5, 306-307

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kampania przyniosła nowe odkrycia w obrębie budowli rzymskiej, badanej już w dwóch poprzednich kampaniach, zdobionej pięknymi mozaikami odsłoniętymi w roku ubiegłym. Odnalezione w tym roku elementy murów, fragmenty rzeźb oraz ceramika dostarczą nowych argumentów na poparcie identyfikacji budynku jako rezydencji o charakterze public-no-państwowym, być może pałacu rzymskiego gubernatora wyspy z III-IV w. n.e.

NOVAE, ok. Swistow /Bułgaria/ Uniwersytet Warszawski

Badaniami kierował prof.² dr Kazimierz Majewski.³ Uczestniczyli doc.³ dr Ludwika Press /autorka komunikatu/, mgr mgr W.⁴Ssubert, A.⁵Biermacki - odcinek IV; Z.⁶Tabass T.⁷Sarnowski - odcinek XI; doc.⁸dr L.⁹Dębrowski, architekt ekspedycji; T.¹⁰Biniewski, fotograf.¹¹ Finansowało Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.¹² Dwunasty sezon prac.¹³ Maddunajskie miasto limesowe /sektor zachodni/, rzymsko-bizantyjskie.¹⁴

Badania skoncentrowano w północno-zachodniej części miasta /odcinek IV/; założono też wykop /odcinek XI/ w centrum miasta na terenie przypuszczalnego usytuowania forum.¹⁵

Na odcinku IV kontynuowane eksplorację odsłoniętego w ubiegłych sezonach kompleksu budowlanego, prowadzono prace zmierzające do odkrycia południowo-wschodniego narożnika późnorymskiej budowli z portykami oraz biegu sąsiadujących z nią ulic.¹⁶ Na północ od wnętrza kapielowych, które zajmują południową część budowli, odkryte na terenie dziedzińca oszczęd przewodu wodociągowego /długości 7 m/, przykrytego dużymi płytami kamiennymi, niewątpliwie dalszy ciąg przewodu odkrytego w 1969 r.¹⁷ na północno-zachód od studni.¹⁸ Inny jego odcinek został odsłonięty po stronie północnej.¹⁹

W odległości ponad 15 m od portyku zamykającego dziedzińiec od zachodu, odsłonięte pozostałości portyku wschodniego: 2 bazy kolumn w opisywanej kampanii, a 1 - w 1969 r.²⁰ Do czwartej kolumny, po stronie południowo-wschodniej nie można dotrzeć bez naruszenia płyt znacznie późniejszego bruku.²¹

Idąc za biegiem muru zamykającego budowlę z portykami po stronie południowej stwierdzono, iż skręca on na północ po ok.²² 88 m biegu.²³ Zarys tego południowo-wschodniego narożnika został uchwycony metodą

sondażu na znacznej głębokości. Drugi sondaż poprowadzono na przedłużeniu muru, który zamyka budowlę z portykami od zachodu.¹ W wyniku znieszeń, którym uległy wnętrza kąpielowe /A-E/ od czasu ich odkrycia, powstała możliwość wyjaśnienia takich spraw jak usytuowanie słupków suspensurowych w hypokaustum pod podłogą środkowego pomieszczenia /C/, systemu odprowadzania wody, położenia praefurnium oraz zmian w konstrukcji wschodniego muru pomieszczenia E. Uchwycono masywy niektórych wnętrz położonych na wschód od dziedzińca.² W ostatecznym wyniku odsłonięto w ciągu 10 kampanii 23000 m² powierzchni na odcinku IV.³

Najważniejsze znaleziska z odcinka IV: kilkanaście cegieł z odciśkami stempeli Legionu I Italskiego /który stacjonował w Novae/, gliniane lampy, głównie z V wieku n.e.⁴, ceramika naczyńowa, przeważnie odłamki naczyń masebowych o grubych ściankach, także misa o średnicy 1,15 m, odłamki kamiennych mortariów, wyroby z metalu, szkła /szkło okienne i naczyniowe we fragmentach/ oraz kości.⁵ W sondażu wschodnim natrafiono na odłamek kamiennego tympanonu z dekoracją w kształcie restety, usytuowanej centralnie.⁶

Na odcinku XI zatrzymano się przy starannie sbudowanym murze budowli, biegnącym ze wschodu na zachód.⁷ O poziomie jej wyposażenia świadczą m.in.⁸ fragmenty kolorowego tytku.⁹

NOVAE /Bułgaria/

Museum Archeologiczne w Krakowie

Badania były prowadzone pod kierownictwem prof.¹⁰ dr Kazimierza Majewskiego.¹¹

Na jednym odcinku badania przeprowadzał mgr Zbigniew Tabasz z ramienia Museum Archeologicznego w Krakowie.¹²

Finansował Uniwersytet Warszawski.¹³ Pobyt na badaniach mgr Zb. Tabasza finansowało Museum Archeologiczne w Krakowie.¹⁴

Anter sprawozdania prowadził eksplorację i dokumentację na odcinku XI - Z w centralnej części miasta.¹⁵ Badania te miały na celu wyjaśnienie zabudowy tej części Novae.¹⁶ W trakcie świadkowej eksploracji kwadratów XVII/371 i XVII/372 odsłonięto resztki późnego kanału oraz wcześniejsze fragmenty murów /III - IV w. n.e.¹⁷ ?/. Analiza odkrytych zabytków archeologicznych pozwoli scharakteryzować zagadnienia związane z chronologią zabudowy na gadanym odcinku.¹⁸